

تجربیات و اشاراتی در تعلیم و تربیت

شنبه

کهرتقدیر رضا حسینی

— تلفن رنگ می زند :

الو ..... از مجله پیوند .....

پس از سلام و احوالپرسی ..... کاغذ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

در چه زمینه ؟ .....

بهتر است تربیتی باشد ..... تجربیات تربیتی — خاطرات تربیتی .....

انتقال آموزش به خانواده . آموزش به اولیاء — چگونگی تماس با اولیاء .

تربیت در کنار آموزش ..... برای دانش آموزان . — رفتار کارکنان .

بعد از گذاشتن گوشی و قطع مکالمه تلفنی روی کلمات تربیت ، خاطره ، تجربه و رابطه و رفتار دقیق شدم . مگر نه این است که تمام زندگی اجتماعی ما مجموعه ای از رفتار و رابطه با دیگران است و مگر نه این است که دائما " در زندگی از رفتار دیگران اثـ می پذیریم و بر روی دیگران اثر میگذاریم و مگر نه اینست که زندگانی مجموعه صحنه هائی است که بر روی یک نوار به طول عمر ما ضبط گردیده است . پس ، از همین امروز چند صحنه را که روی این نوار ضبط است به روی کاغذ آورده و باهم میخوانیم ..... باین باور که شما خواننده عزیز هم نکته های تربیتی بهتر و جالب تری دارید . *

چهارشنبه

اخلاق مهمترین مسئله تربیتی است که برای هر انسان بعنوان پدر یا مادر و یا مربی و یسا بعنوان دانش آموز و بالاخره به منزله یک شهروند مطرح است و وقتی در روایات و احادیث در زمینه اخلاق و رابطه افراد مطالعه می کنیم درجه و ارزش آن در تربیت اسلامی رویا روی ما قرار می گیرد و کلام گرانبار حضرت رسول اکرم ، که فرمود اِنِّیْ بُعِثْتُ لِأَتِمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ بنیادی بودن و محور بودن اخلاق را در تعلیم و تربیت اسلامی روشن می سازد و این وظیفه پدر و مادر و مربیان است که عادات و ملکات پسندیده را در نهاد کودک مستحکم و استوار سازند و روی هر یک از خصوصیات و صفات پسندیده در جهت خود سازی خود و فرزندان تلاش نمایند . با توجه باینکه فرهنگ اسلامی و ادبیات فارسی سرشار از پندها و اندرزها و نکات اخلاقی است فقط عدم توجه اولیاء عزیز است که موجب برخی انحرافات اخلاقی در فرزندان و نونهالان میگردد و به عکس آن توجه و دقت والدین و مربیان در اختیار گذاشتن مطالب و نکات اخلاقی و تکیه بر اهمیت آنهاست که فرزندان را متقد به اصول اخلاقی می نماید . خوشبختانه فرهنگ پر بار ما که نشئت گرفته از عرفان اسلامی است از نکات و اشارات اخلاقی بسیار غنی است که برای کوتاه شدن سخن به دو اشاره یکی از جامی در رابطه با اتکاء بنفس و دوری از منت کشیدن :

به دندان رخنه در فولاد کردن
به ناخن راه در خار را بریدن
به فرق سر نهادن صدشتر بار
زمشوق جانب مغرب دویدن
فرورفتن به آتش زان نگونسار
به پلک دیده آتش پاره چیدن
به کوه قاف رفتن پابره نسه
وز آنجا سنگ صدمن آوریدن
بسی برجای آسانتر نماید
که بار منت دونان کشیدن
و دیگری ایباتی از پروین اعتصامی در رابطه با اهمیت ایثار و همت بلند داشتن و نکات دیگر اخلاقی مطلب را بیابان می بریم .
ای خوشا مستانه سردر پای دلبرداشتن
دل تهی از خوب و زشت چرخ اخضرداشتن
سوختن بگداختن چون شمع و بزم افروختن
تن بیادروی جانان اندر آذر داشتن
هر کجا نوراست چون پروانه خود را باختن
هر کجا ناراست خود را چون سمندر داشتن
در گلستان هنر چون نخل بودن بارور
عار از ناچیزی سرو و صنوبر داشتن
همچو مور اندر ره همت همی پاکوفتن
چون مگس همواره دست شوق بر سرداشتن

پنجشنبه

کتاب مبانی تعلیم و تربیت اسلامی در اختیار ما قرار می گیرد که فشرده و چکیده ای از هفتاد و چهار کتاب تربیتی و اخلاقی و اسلامی و . . . . می باشد که مطلبی گزیده از آنرا از فصل اهداف رویاروی خوانندگان عزیز قرار می دهیم .

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ، وَتَوَّصُوا
بِالْحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ) .

۲- در مقام برقراری ارتباط مطلوب با خویشتن و شناسائی و بهره جوئی از کلیه استعدادها و امکاناتی که در وجود آدمی بودیعه نهاده شده است، باید وجود انسان به عنوان آیتی از آیات الهی و به عنوان مناسب ترین وسیله برای شناخت مبدا، آفرینش و تقرب به حضرت مورد مطالعه قرار گیرد و (مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ) . با توجه به این اصل تعلیم و تربیت باید بر معرفت ابعاد بدنی و روانی و عقلی و عاطفی و وجدانی آدمی و قوای مادی و معنوی و نقاط ضعف و قوت او (فجور و تقوی) مبتنی باشد.

۳- در مقام ارتباط معقول با جامعه : تعلیم و تربیت باید بر شناخت و تبیین ارزشهای زندگی گروهی در ابعاد اجتماعی و اقتصادی و سیاسی آن و ایجاد ایمان قلبی نسبت به این ارزشها مبتنی باشد و افراد را در عمل به اقتضای این علم و ایمان در جهت تشکیل خانواده و امت اسلامی و جامعه بشری سوق دهد.

۴- در مقام ارتباط معقول با عالم طبیعت : تعلیم و تربیت باید بر شناخت عالم طبیعت و کشف و درک قوانین حاکم بر آن و ایمان به هدفداری جهان مبتنی باشد و آدمی را به اقتضای این علم و ایمان در سعی مستمر و عمل صالح و بهره وری فعال و متعادل و مشروع از منابع و مواهب و زیبایی های طبیعت و اقدام در حفظ و حراست آن و تحقق حیات طیب ، تشویق و ترغیب و مساعدت کند . شناخت عوالم طبیعت به عنوان آیات الهی از طریق مشاهده، تفحص و تفکر ، به تشخیص و درک قوانین حاکم بر جهان و نهایتاً " به تعظیم خالق و ناظم و حافظ

هدف ، نقطه ای است که آدمی برای وصول به آن در حرکت و تلاش است محرک و مشوق آدمی به کار و فعالیت و راهنمای او در حرکت است . این نقطه گاهی با ما فاصله کمی دارد و گاهی فاصله آن همچون ستاره های دور از دسترس است . در اسلام هدف قرب به خداهدفی در بینهایت است و آدمی در سایه عبادات گام به گام این مراحل را طی می کند. هدف غائی و نهایی تربیت و تعلیم اسلامی آنست که مقدمات حرکت و هدایت و معراج وی را به مرحله کمال انسانی آسان سازد و راه بازگشت به احسن تقویمی که بنیاد آفرینش وی بر آن استوار است هموار کند و به یاری عمل صالح از مراحل و مدارج علم و ایمان بگذارند و به خدا که مقصد نهائی این سیر و سلوک است نزدیک نماید و بقول سعدی :

رسد آدمی به جایی که به جز خدا نبیند

بنگر که تاجه حداست مقام آدمیت
طیران مرغ دیدی ، تو ز پای بند شهوت
بدر آئی ، تا ببینی طیــــران آدمیت
در این جولانگاه باید چگونه ارتباط آدمی با خودش ، با جامعه بشری و تاریخ و با عالم طبیعت و این هرسه با یکدیگر معلوم گردد و این اهداف بعنوان محور تلقی شود لذا :

۱- تعلیم و تربیت باید بر معرفت و ایمان به خدای یکتا و اعتقاد به اسلام و حسن قبول نسبت به قرآن مبتنی باشد و به عمل طبق شرایطی که ایمانی این چنین اقتضا نماید ، بیانجامد . (وَالْعَصْرُ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ،

امور خواهد انجامید . پی بردن به رموز خلقت عالم و قوانین حاکم بر پدیده‌های طبیعی هر چند نسبتاً " محدود بوده و هست باید ایمان به قانونمندی و هدفداری جهان را ایجاد کند و این اعتقاد را که هیچ چیز در این نظام بی‌هوده و عبث آفریده نشده است و هر پدیده‌ای ضرورتاً " از مجموعه قوانین حاکم بر این نظام تبعیت می کند ، تقویت نماید .

علم و ایمانی که مذکور افتاد باید روحیه‌تتبع و تفکر را در آدمی ایجاد و تقویت کند و مربیان را به ابداع و ابتکار و اقدام در استفاده مفعول و مشروع و متعادل از منابع و مواهب موجود در طبیعت در جهت بهبود وضع خود و امت اسلامی تشویق نماید .

نویسنده در زمینه تفصیل اهداف فوق با ترسیم چهره متقین از خطبه معروف حضرت امیر مومنان علی علیه السلام بنام خطبه همام که صفات یک انسان طراز اول مکتب را در رابطه با خداوند و در رابطه با خود بیان می کند و در رابطه با جامعه نیز خصوصیات از روایات و احادیث را انتخاب نموده و تشریح مینماید و ما هم مطلب را در همین جا پایان بخشیده و همراه شما عزیزان از خداوند بزرگ رسیدن به این اهداف والا و متعالی را درخواست مینمائیم .

جمعه

در روز پایانی هفته و پایان کلام از جمله حَاسِبُوا قَبْلَ أَنْ تَحْأَسِبُوا الهام گرفته و تاکید بر باز بینی و ارزشیابی کارهای انجام شده نمائیم که تاجه حد درجهت رضای خداوند و خدمت خلق بویژه محرومین بوده است و اشاره به این نکته که در مکتب وحی و اسلام برای ایام در گردش سال و ماه رهنهفته مانند عید فطرو عید قربان و روز جمعه اعتبار معنوی خاصی معین گردیده و اعمال عبادی مخصوصی هم جهت هریک دستور داده شده است . روز جمعه که عبادات مستحب و ادعیه و زیارات و بویژه نماز جمعه در آن وارد است از جمله همین ایام و روزهای متبرک می باشد و نام سوره شصت و دوم از قرآن کریم بنام جمعه و همچنین آیه نهم از این سوره يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ، ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

تاکید بر همین نکته دارد . با آرزوی بینش و دانش و توفیق بیشتر
والسلام . اللَّهُمَّ وَقِنَا إِمَاتِحَ وَتَرْضَى

الْمُؤْمِنِ الْإِفْ ، مَا لَوْ ، مُتَعَطِّفٌ .

« غرر بحکم و ذرر الحلم »

مؤمن، الفت کیر، الفت پذیر و مهربان است.